

patriot

3/2024

vychází 21. dubna 2024

ÚVODEM... se nám příjemně ochladilo. Po rekordních teplotách, které před týdnem odvážně šplhaly nad 20 °C, tady máme opět hodnoty kolem pouhých 8 °C. Ti, kteří se před pár dny hroutili z dopadů globálního oteplování nyní varují před rapidním propadem teplot a sněžením ve vyšších polohách. My ostatní víme, že je duben, a že pojem „aprílové počasí“ nevznikl jen tak náhodou. Nějaké počasí bylo, je a bude. I když to dnes díky některým klimaalarmistům a aktivistům může vypadat, že se vrací doba, kdy opět nezbytně potřebujeme „poručit větru a dešti.“ Ale tohle je plátek primárně o historii Temelína, a tak se nebudeme zdržovat něčím, co na tyto řádky nepatří. My se dnes raději podíváme na Rozovy. V rámci pravidelné rubriky o temelínských domech, domcích a chalupách nás dnes čeká:

Číslo popisné 27 „HRABĚCÍ HAJNICE“.

I když zní pojmenování hraběcí hajnice poněkud vznešeně, původně sloužil tento objekt především jako obydlí pro panské ovčáky a pastýře. Přesné datum výstavby neznáme, nicméně je zřejmé, že objekt vybuodovala a vlastnila vrchnost.

Z pastýřů připomeňme Vojtěcha Müllera (1718), Kryštofa Müllera (1719), Václava Horálka (1727), pastýře ze Lhoty Václava Eliáše (1731), Jakuba Zakoru, pastýře z Hrádku Jakuba Lešku (1738) a ovčáka Tomáše Wopavu (1752).

V roce 1737 se zde narodil Matěj Fritz, syn Matouše, ovčáka ze Březí a jeho manželky Kateřiny.

Dále se zde připomíná pastýř Václav Friš. Byl dvakrát ženatý, z prvního svazku se narodily čtyři děti, podruhé se ženil v roce 1761

s Magdalenou Lukšovou.

Z druhého manželství vzešly také čtyři děti.

Václav Friš zemřel v roce 1788 v temelínském čp. 2 ve věku 90 let.

Poddaný ovčák Jakub Friš měl s manželkou Kateřinou tři děti.

Manželka Kateřina se dožila 26 let, zemřela v roce 1751.

Čp. 27 v roce 1950

V čp. 27 se připomíná také košíkář Prokop Novotný, který se oženil s Annou, dcerou ovčáka Tomáše Vopavy ze Březí. Dalším ovčákem byl syn Jakuba Friše Matěj Friš. Ten se v roce 1780 oženil s Terezií, dcerou Matěje Vodrážky z Kořenska. Narodilo se jim pět dětí. Matěj Friš se dožil 80 let, zemřel jako šafář v roce 1823.

Poddaný ovčák Matěj Rataj, syn Jana Rataje z Bílkovic, se oženil s Annou Vaňkovou z Hrádku. Narodily se jim čtyři děti: Václav (1773), Martin (1775) a dvojčata Jakub a Martin (1777).

Objevuje se zde pastýř jménem Matěj Zenkl a jeho manželka Marie se synem Vítem.

Mistr v Temelíně Martin Hájek se oženil s Dorotou Vodrážkovou z Kořenska, v Temelíně se jim narodily dvě děti.

Dalším byl polní mistr, hamelknecht, ovčí spolumistr a později šafář v neznašovském dvoře Václav Friš. V roce 1789 pojal za manželku Kateřinu Petříkovou z temelínského čp. 17, narodilo se jim deset dětí. Václav Friš zemřel v roce 1846 v čp. 27 ve věku 82 let. A co znamenalo být polním mistrem? Mistr polní zodpovídal za celý chod ovčína, rozhodoval o všech pracích a řídil je. Stejně tak byl zodpovědný za zdraví ovcí a jejich případnou léčbu. Vrchnost s těmito mistry uzavírala většinou jednoleté smlouvy, které končily z praktických důvodů kolem sv. Václava, kdy byly ovce již ostříhány a připuštěny. Polní mistr na své náklady najímal pacholky

(knechty), kterým zajišťoval ubytování a stravu. Odměňován byl z výnosu ovčína, ze kterého ale musel platit čeled. Část odměny byla ve formě naturálií. Formy a výše odměn se ale lišily v závislosti na jednotlivých panstvích. U panských dvorů v Neznašově a v Temelíně byly v polovině 19. století ovčiny, ve kterých se chovalo 1160 ovcí. Václav Kovařík, vrchnostenský ovčák, původem z Hor-Všeteče, se v roce 1816 oženil s Marií, dcerou výše uvedeného Václava Friše. Z tohoto svazku se narodily čtyři děti. Druhou Kovaříkovou manželkou byla také Marie Frišová, ovšem v tomto případě se mělo jednat o dceru Tomáše Friše, šafáře z Neznašova čp. 24. S Marií měl Václav Kovařík dvě děti. Bydlel zde také Antonín Kovařík, syn Václava Kovaříka a Marie, rozené Frišové. S manželkou Marií, rozenou Osvaldovou, se jim na čp. 27 narodila dcera Emilie (1864). Bydlel zde také s manželkou Rozalíí, rozenou Mikšátkovou, Jan Nečas, pomocník „při hospodářství v Rozově čp. 27.“ Z hajných pak Jan Pletka, Jan Polanský a Josef Chaloupka. A také hajný Jan Melounek s manželkou Marií, rozenou Zemanovou z Albrechtic.

V roce 1937 hajníci společně se třemi hektary pozemků koupil hajný z Bohunic František Valeš. Ten byl na Rozovech posledním hraběcím hajným a poté přešel ke státním lesům.

Zastavěná plocha měřila i s nádvořím v roce 1837 142 sáhů, v roce 1903 to byly 4 ary 64 m².

(zdroj: Jan Petřík, *Rodový katastr obce Temelína / matriky SOA Třeboň / www.neznamo.cz/genealogie/ovcaci-v-17-a-18-stoleti / SOA Třeboň, Velkostatek Neznašov 1764-1945, archivní pomůcka 3113 / foto: archiv obce Temelína*)

Z TISKU...

Uloupily vlasy děvčeti. V Kočíně u Týna nad Vltavou zburcovala šestého června cizí mladá žena 17letou služku Marii Slepíčkovou v 10 hodin v noci vyzváním, aby šla domů do Týna, že jí tatínek umírá. Slepíčková, jejíž otec skutečně stonal, hned dala se na cestu, ale brzy za vsí poznala, že padla do pastí lupičkám svrchovaně nebezpečným. Přidružily se k ní totiž ještě jiné dvě ženy a náhle na silnici ji povalily k zemi, ucpaly jí ústa, stloukly ji a skopaly. Načež ustříhly jí oba neobyčejně krásné copy a — zmizely. Nůžkami byla při tom Slepíčková těžce na hlavě zraněna a dlouho ležela bez sebe. Lupičkám však brzy přišlo četnictvo na stopu. Jsou to tři služky ze sousedního Temelína ve stáří 19, 20 a 26 let. Soudní vyšetřování je proti nim již zavedeno. (*Budivoj, č. 14, 1895*)

Krupobití na českém jihu. Po několikanedělním vedru a suchu dostavila se konečně toužebně očekávaná vláha, přšelo na jihu českém vydatně ve středu a ve čtvrtek, avšak, Bohu žel s deštěm dostavily se místy také i zhoubné kroupy. Při středeční večerní bouři řádilo veliké krupobití na Vltavotýnsku. Místy napadlo krup na čtvrt metru vysoko, takže pokud ještě úrodu nezničilo sucho, dodělaly dílo zhouby kroupy. Nejhuře řádilo krupobití v okolí Temelína. Těž okresy hlubocký a vodňanský byly částečně kroupami zpustošeny. (*Čech, č. 209, 1904*)

ZÁVĚREM... Děkujeme za vaši přízeň. Budete-li mít náladu a potřebnou dávku odvahy, můžete sledovat stránky Patriot na sociální síti FB, abyste o nic zásadního nepřišli. Uvítáme jakékoliv historické materiály vztahující se k Temelínu a okolí. Ve formě originální, v kopii papírové či jakékoli jiné, včetně té elektronické.

Obecně lidé takové ty věci, co jsou malým písmem, nečtou. Takže bych si tady mohl psát, co chci a nikdo by to stejně nečetl. Nicméně právě tím nejmenším písmem jsou sdělovány (jistě ne zcela náhodou) ty nejdůležitější informace. Všechny údaje zveřejněné v tomto listu jsou navzdory mému nejlepšímu snažení bez záruky. List je soukromým elektronickým médiem, za jeho případnou tištěnou distribuci nenesu autor žádnou odpovědnost. Patriot a jeho části je možno bezplatně dále šířit - což však neznamená, že bych se nějak úporně bránil drobným příspěvkům a darům ©. V každém případě za přízeň děkuje Ondřej Klempíř. Kontakt: e-mail: klempondr@seznam.cz. Vychází tak nějak občas, ale většinou pravidelně nepravidelně.